

Bu metin Şubat 2015'te Artunlimited ve Radikal'de yayınlanmış, Şam'da Kayısı için güncellenmiştir.

Görseller sanatçıların izniyle facebook sayfalarından alınmıştır.

<http://apricotsfromdamascus.net>

Şam'da Kayısı Atıf Akın ve Dilek Winchester tarafından organize edilen bir apexart İmtiyaz

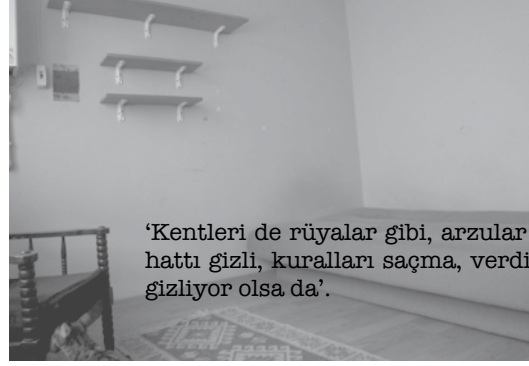
Sergisidir. Daha fazla bilgi için:

<http://apexart.org/exhibitions/akin-winchester.php>

İletişim

delicious@apricotsfromdamascus.net

Çeviri: Emre Koyuncu

'Kentleri de rüyalar gibi, arzular veya korkular kurar; söylediklerinin ana hattı gizli, kuralları saçma, verdiği umutlar aldatıcı, her şey başka birşeyi gizliyor olsa da'.

Italo Calvino, Görünmez Kentler

İstanbul doğudaki kültür şehirleri arasında buluşulabilecek neredeyse tek merkez haline gelmiş durumda. Orta Doğu ülkeleri arasındaki gergin ve istikrarsız ilişkiler insanların seyahat özgürlüğünü etkiliyor. Bir İran'lı için Kudüs, İsrail'li, Suudi Arabistan'lı ya da Mısır'lı için Tahran'a gidip yaşama şansı neredeyse olanaksız... Bağdat savaş sonrası yeniden inşa edilirken hala yaralarını sarabilmiş değil. Halep neredeyse yok oldu ve Şam kan ağlıyor. Gazze daha kısa bir süre öncesine kadar ateş altındaydı. Bu durumda İstanbul hala güvenli bir merkez halindeyken Arap ülkelerinden gelen bütün göçmenlerle birlikte sanatçı, aydın ve bilim adamlarının yarasını sarmak ve onlara evsahipliği yapmak zorunda. Tarihsel olarak bunu gerçekleştirmesi belki de bir zamanlar sahip olduğu kültürel

çeşitliliği yeniden kazanması için bir fırsat olabilir. Suriyeliler kendilerinin Türklere, diğer Arap ülkelerinin vatandaşlarına göre daha çok benzediklerini düşünüyorlar. Biz ise hemen yanibaşımızda varolan bu kültüre karşı ne kadar da yabancıyız... Sadece İslamiyet ve hatta bugünlerde artan birşekilde mezhepler üzerinden kodladığımız bu kültüre dönüp bakmanın, zenginliğini farketmenin zamanı çoktan gelmedi mi?

Zaza'nın dediği gibi, evler başımıza yıkılsa da, sevgi hala büyüyor...

Abbas Kiorostami'nin ünlü 'Köker Üçlemesi'nin son filmi, 1994 yapımı 'Zeytin Ağaçlarının Altında', 1990 İran Depremi'nin günlük hayattaki etkilerini konu edinir. Filmin baş karakteri, inşaat işçisi Hüseyin, Tahire'ye aşiktir. Tahire ile evlenme isteği, cahil ve evsiz olduğu için reddedilir. Defalarca teklifini yinelediği günlerden birinin gecemeyarısında, büyük bir deprem olur ve köyde taş taş üstünde kalmaz. Kurgu ile gerçek hikayelerin birbirine geçtiği filmde Hüseyin, Tahire ile aynı film setinde çalışmak zorundadır (Kiorostami sıklıkla profesyonel olmayan oyuncularla çalışır ve senaryolarını onları tanıdıktan sonra yazar). Hüseyin'in yönetmenle konuştuğu meşhur yol sahnesinde, evsizliğinin defalarca yüzüne vurulmasından o kadar çok üzülmüştür ki, üzüntüsünün depreme yol açtığını düşündüğünü söyler. Artık ne Tahire'nin evi kalmıştır, ne de köydeki diğer insanların; Hüseyin artık eşit koşullarda olduklarını düşünür...

Deprem sonrasında büyüdüğüm şehir olan Van'a gittiğim ilk gece, ablamı ve ailesini bulmaya çalıştım. Şehrin merkezinde konforlu sayılabilecek bir apartmanda yaşarken, bir gecede herşey değişmişti. Göl kıyısında küçük ve karanlık bir çadırın içinde, tanımadıkları onlarca kişiyle birlikte kalıyorlardı. Şiddetle yağın yağmurun ıslattığı çadırın içinde geçirdiğimiz geceyi asla unutmuyorum. Bir ay kadar sonra bir konteyner bulup içine sığınmış, bütün bir kışı ve koskoca bir yılı bu konteynerda geçirmişlerdi. Konteyner şartlarına dayanamayan çocukları İzmir'e, annemlerin yanına göndermek zorunda kalmış, aylarca fiziksel ve psikolojik sağlık sorunlarıyla boğuşmuşlardı...

Deprem ve savaş gibi kriz ya da felaket durumları, insanların yaşam biçimlerini negatif anlamda eşitliyor; evini, yurdunu ve daha kötüsü gelecekle ilgili bütün tahayyüllerini kaybeden milyonlarca insan aynı yazgıyı paylaşıyor. Savaş başladığından beri topraklarını terkedemiyen milyonlarca Suriyeli, dünyanın bir çok ülkesine dağılmış durumda. Bu yazıda, Avrupa'ya ulaşmak için ölümü bile göze alarak denizleri aşan, Arap ya da Suriyeli lakabıyla kodlayıp, genellikle de sokaktaki çaresiz varoluşları ile tekilliştirdiğimiz göçmenlerin içinde gözden kaçan bir guruptan bahsedeceğim: Suriyeli Sanatçılardan.

apexart - İstanbul

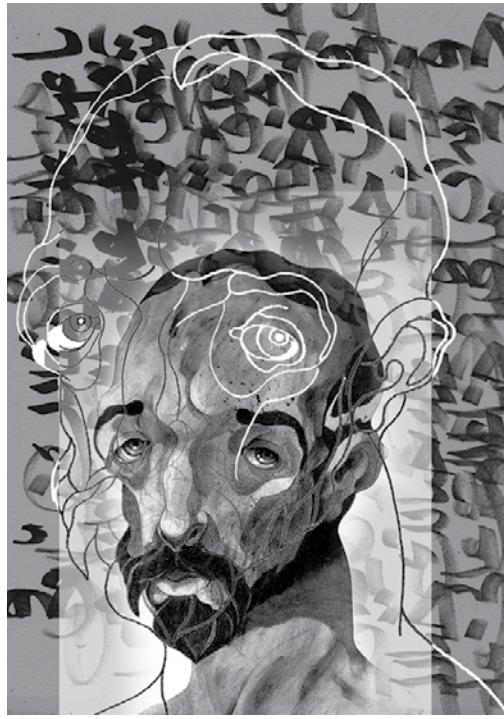
Kasım, 2015

Öğrenici tarafından İstanbul

Kayısı Sayı 07 Pınar

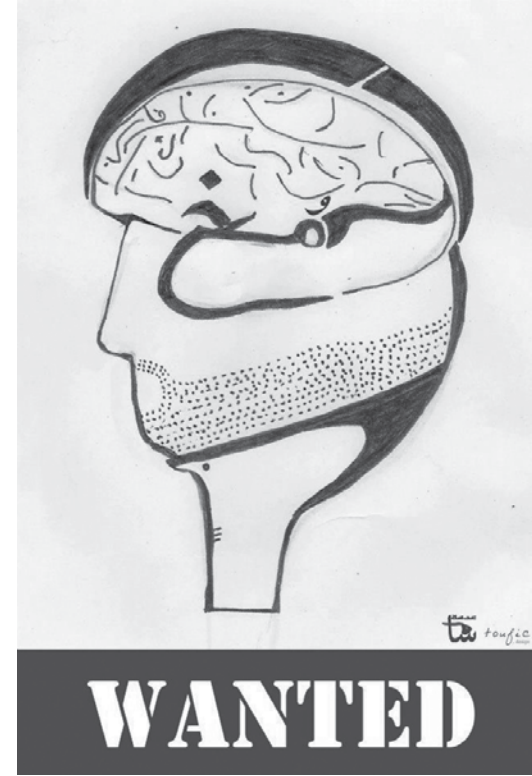
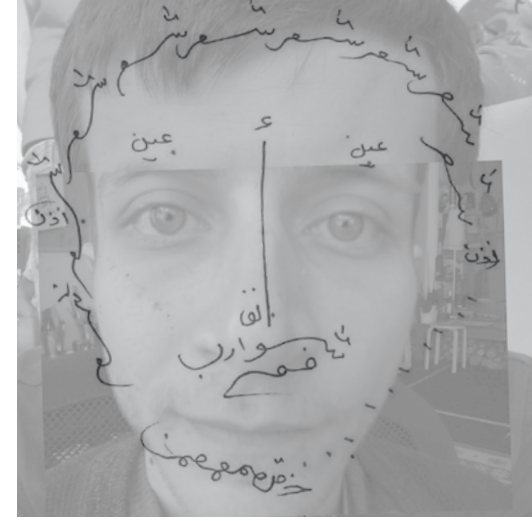
Kürt kökenli Mohammad Zaza (Riyad, 1987) Suudi Arabistan'da büyümüş ve 18 yaşında Suriye'ye taşınmış. Bir buçuk yıl önce İstanbul'a gelen Zaza, Sıraselviler'de bir apartman dairesinde yaşıyor. Atölyesine gittiğim gün hava son derece soğuktu ve ısıtma sistemi çalışmıyordu. Zaza, ısınmak için atölyenin ortasına bir soba kurmuş ve arkasındaki duvarın önüne yığınla odun taşımıştı. Suriye'den göç ettikten sonra resminde en çok neyin değiştiği sorusuna 'renkler' diye cevap veren Zaza, İstanbul semalarında sürekli yerdeğiştiren bulutların arasından sızan ışığın ve değişen renklerin kendisini çok etkilediğini ve İstanbul'un kendisi için son derece ilham verici olduğunu söylüyor. Zaza bugünlerde İstanbul'da yapacağı solo sergi için hazırlanıyor.

Zaza: Bir metinle meşgul olduğum sırada, Arapça'da 'hawa' olarak nitelenen 'yerle bir' ifadesine takıldım ve bu benim kışkırtılıp meraklanmama yol açtı. Akabinde, çalışmamı sürdürdüysem de, beynim halâ bu kelimenin etrafında, tekrar tekrar dönüp durmaktaydı. Metnime döndüğümde, bu kelimenin kendi anlamını dahi aşan 'müziği'ni işitir vaziyetteydim. Bu, benim şiir mefumu üzerine, kimlik ve isimler üzerine yeniden düşünmemi sağladı. Daha sonra bu kelimenin eylemsiz olduğunu ve geçen zamanla birlikte, giderek keskin bir şekilde herşeyin değişimi fikrinin de karşısında durduğunu düşündüm. Ve şimdi... Resim yapıyorum. 'Sevgi halâ büyümeyi sürdürüyor, ancak insanlık henüz bunu görebilmiş değil'.

Toufic: Evvelâ, bu süreç benim için sanat üzerinden kendimi her seferinde daha fazla keşfetme anlamını taşıyor. Özellikle savaş süreci ve sonrasını kişisel etkileriyle duyumsuyorum. Bu temel unsur, özellikle Suriye'den ayrıldıktan sonra, ülkeme dönüp, oradan gelen imgelere baktığımda etkili oluyor. Aynı zamanda oradan hakikat bağlamında gelenleri izlerken, 'Peki ben elimdekini nasıl sunabilirim?' anlamında bir hisle doluyorum. Herşeyden öte, orada sahip olduklarımızla ve daha önce vatanımızdaki mevcut herşeyle ilgili olumlu bir imajı verebilmeyi arzu ediyorum. Mekân değişikliği ile ilgili durumun kendince hem olumlu, hem olumsuz etkileri var. Buna gittiğiniz kentin ruhunu veya dil sorununu örnek verebilirim. Ama günün sonunda, her şey sanatçıya ve emeğine bağlı. Son olarak, savaş her şeyi daha da berraklaştırdı ve hakiki hale getirdi. Artık savaş durumu ve onun günlük ayrıntıları üzerinden, kendim ve ailem hakkında daha fazla şey biliyorum.

Toufic Hamidi (Halep,1988) 2014 yılının Mart ayında İstanbul'a gelmiş. Ailesi hala Halep'te yaşıyor, Toufic ise kendine Aynalıçeşme'de bir ev bulmuş. Litografi eğitimi alan Toufic, savaş başladığında hala öğrenciymiş ve üniversiteyi bitirir bitirmez İstanbul'a gelmiş ve hala İstanbul'da yaşıyor.

Maher Abdo (Idlep,1984) önce heykel daha sonra drama eğitimi almış. Bir süre sinema ve televizyon için dekor ve sahne tasarımı yapan Maher, daha sonra resim ve heykel alanına geri dönmüş. Savaş başladıktan sonra bir süre Mısır'a giden Maher, orada bir süre bir film projesi için çalıştıktan sonra İstanbul'a gelmiş. Maher'in ailesi ise Hatay'a göçmüş. Kendisini Kurtuluş'ta iyi korunmuş bir apartmanın bodrum katındaki atölyesinde ziyaret ettim. Sonunda bir atölyesi olduğu için çok mutluydu. Sohbetimiz sırasında 'mekan' üzerinde vurgu yapan Maher, mekanını kaybeden kişinin, karakterinin büyük bir bölümünden yoksun kaldığını ve bu yoksun yüzlerin giderek birbirine benzediğini söyledi. Atölyeden ayrılırken, içinde zencefil ve bal olan küçük bir şişe balı elime tutuşturdu. Maher'in hayat dolu bakışları vardı ve İstanbul'dan umutluydu. Maher şimdi Almanya'nın güneyinde Sulzbach Rosenberg isimli küçük bir kasabada yaşıyor. Oturum iznini aldıktan sonra Münih'e yerleşmeyi düşünen Maher bugünlerde yabancı dil öğrenmeye çalışıyor.

Amjad Wardeh'in (Şam, 1984) ailesi Gaziantep'e yerleşirken kendisi İstanbul'a gelip, Bomonti'de bir ev bulmuş. İstanbul'daki ev sahiplerinin Suriyeli kiracılara karşı diğer yabancılardan daha temkinli davranıp iki depozito bedeli istediğini ve bu durumu pek çok arkadaşından duyduğunu söyledi. Amjad tanıştığımızdan beri çokça seyahat etti. G.antepe, Bodrum, Midilli, Viyana'ya giden Amjad şimdi Frankfurt'ta bulunuyor.

Istanbul has a magic Middle est
Istanbul is love

Mybe here lm save more
But i don't have good live and job

Maher: Suriye'den ayrıldıktan sonra, Mısır'a taşındım ve orada uzun süre kalamadım. Çünkü Mısır sınırında bulunan Suriyeli sanatçılarla herhangi bir iletişim kurma ve destek alma imkânım olmadı. Buraya, İstanbul'a geldim ve aslına bakılırsa, insan ilişkileri bakımından, sokaklarına varıncaya dek daha iyi koşullarla karşılaştım. Şu anda gördüğüm sorun o ki, Suriye'deki savaş henüz sona ermiş değil. Gelecekle ilgili büyük bir bulanıklık ve gizem mevzubahis.

Amjad: Göç durumunun üretim tarzım ve ele aldığım konular üzerinde çok büyük etkisi olduğunu ifade edebilirim. Hemen her tuvalimde, adeta olağan bir biçimde gri renkler hakim, ancak sıcak renklerle daha fazla kontrast yaratmaya yöneldim. Suriye'deki devrim hareketi 2013'te başladığı günlerde her şey çok barışçıldı ve benim eserlerim de bunu destekler bir hal içerisinde idi. Kendimi ülkemde olanlardan ne kadar bağışık tutmaya çalışsam da, halâ bunu tuvalerimde görmem mümkün denebilir.

Arap kültürüyle ilk kez ilkokul yıllarında Kur'an okumayı öğrendiğim zaman tanıştım. Bir taraftan Türkçe okuyup yazmayı, bir taraftan da hiç bilmediğim Arapça dilinde Kur'an okumayı öğreniyordum. Yazmayı değil sadece okumayı ve 'temsili tilavet'i, yani duygulu bir şekilde sesi yükseltip alçaltarak, bazı hecelerin üstüne basarak öğrenmek zorundaydım. Bu arada en yakın aile dostumuz tekstil ticareti yapan Siirt'ten göçmüş Arap kökenli bir aileydi. Çok iyi Türkçe bilir, kendi aralarında Arapça konuşmayı tercih ederlerdi. Annem Arap arkadaşının mutfağından acı ekşi çok sayıda baharatı ve Arap yemek tariflerini mutfağımıza taşımıştı. Babamın birçok tüccar arkadaşı, mevlüdlerde unutamadığım sesiyle Kur'an okuyan karşı komşumuz Nafiye Teyze gibi pekçok Arap tanıdığımız vardı. Ayrıca babam bizim tanımadığımız bir çok İranlı, Arap ya da İsraili müşterisini akşam yemeğine davet eder, annemden özel bir yemek pişirmesini isterdi. Annem babamın bu ani sürprizlerine arada bir sinirlense de yeni insanlar tanımaktan hoşlanırdı; birbirimizin dilini anlamadığımız halde anlaşırđık. Şimdi şimdi anlıyorum ki Anadolu'yu gezmenin, ticaret yapmanın kazandırdığı bir esnaf ahlakı vardı babamın. Paylaşmayı ve hangi dinden, etnik kökenden olursa olsun insanları tanımayı çok isterdi.

İstanbul'da yaşayan Suriyeli sanatçılarla ilgili bir dosya yapmam gerektiğinde, nerede, nasıl buluşacağımız sorusu gündeme geldi ve hiç düşünmeden Osmanbey'deki atölyede bir akşam yemeğinde buluşmayı teklif ettim. Çocukluğumdan kalan, baba mirası bu refleksle aynı sofrayı paylaşmak sanırım hepimizi iyi hissettirdi. Kentin farklı bölgelerine dağılmış, koşulları her an değişme riski taşıyan beş sanatçıyı yemeğe davet etmenin ne kadar iyi bir fikir olduğunu sonradan daha iyi anladım. Zira İstanbul'daki sanat camiası ile iletişim kurmakta, onların arasına katılmakta hayli zorluk çekiyorlardı. Arapçanın müzikal tınısı sohbetin duvarlarını ısıtmıştı, mümkün olduğunca savaştan bahsetmemeye çalışsak da 'savaş' bütün hakikati ile sohbeti parçalıyordu.

Naser Nassan Agha (Idleb, 1961) ise Beylikdüzü'nde yaşıyor. Ailesi ile birlikte göç eden Naser'in iki çocuğu var. İstanbul'un daha merkezi semtlerinde yaşamının hayali kuruyor. Hepsi 80 kuşağının gençleri olan dört Suriyeli sanatçının içinde farklı bir kuşağı temsil ediyor. Sohbetimiz sırasında genç sanatçıların sanatı ile ilgili yorumlar yaparak katkıda bulunan Naser, resimlerinde mimarlık ve kente dair elemanlar kullanıyor. İstanbul'un tarihi kent dokusunu çok aşına bulan Naser, son zamanlarda tarihi referanslardan uzaklaşmaya çalıştığını söyledi. Bir süre önce bir sergi projesi için Almanya'ya giden Naser, baharda tekrar İstanbul'a dönmeyi planlıyor.

My dear friend Pınar

Im in Germany now

You are in the heart

Naser: 'Biz Suriyelilere daha ne kadar katlanacaksınız?

Naser: Şu anda yapılması gereken, dürüst ve onurlu bir iletişim biçimi olan sanatı, politikanın önüne geçirmek ve insanları bir araya getirci bir unsur olarak değerlendirmek olmalı. Savaş ve toplum üzerindeki sonuçları, insanları saygın bir yaşam sürmekten alıkoyuyor. Karanlık güçlerin ortaya koyduğu yıkım, en basit insan haklarını dahi hiçe sayıyor. Biz, birkaç arkadaş olarak tüm güçlüklerine karşın sanatı sürdürmeyi korumaya çalışıyoruz. Bu uğurda Suriye halkının, kültürün ve tarihinin güzelliklerini yansıtır birkaç sergimiz dahi oldu. Ancak maalesef, bu arkadaşlarımızın çoğu artık yok ve bizler, birkaç kişi burada bekliyoruz. Rüyamız, soğuk kentlerin parçalanmış kaldırımlarında sürüyor. Bu uğurda küçük bir ılıklik dahi bize yeter olsa.

Sanatçıların tamamı için İstanbul, Şam ve Halep birbirlerine çok benziyor. Mimari elemanların ve şehrin planlanma biçiminin onlara hiç yabancı gelmediği açık. İstanbul, Bağdat, Şam, Kahire gibi kültür ve ticaret merkezi olan şehirlerin, doğuya özgü, plansız, daha çok cemaat ilişkileri ile şekillenen tarihsel gelişimi ve 20. yüzyılda geçirdiği modernleşme süreçleri birbirlerine benzer nitelikler taşıyor. Cami etrafında gelişen mahalle strüktürleri, kapalı çarşı, bedesten, hamam gibi kamusal yapılar, konut mimarisindeki çok işlevli odalar benzer tarihi referanslardan sadece birkaçı... Sanatçılar, şehirdeki sosyal yaşamın da Suriye'deki yaşantıları ile çok büyük benzerlik taşıdığını, Türkçe bilmedikleri halde örneğin alışveriş yaparken, yemek siparişi verirken ya da yolda yürürken kendilerini evlerinde gibi hissettiklerini belirttiler.

تفصيل بدلات
الخطبة والزواج

ahları siler temizler. Namaz dinin

تصاريح الإقامة والعمل
للقضايا جنسية أجنبية

Suriyeli sanatçılarla bir belgesel film çeken Bilal Alirıza da (Medine, 1988) kültürler arasındaki bu benzerliğin hayatı kolaylaştırdığına ancak sanatçıların sadece kendi aralarında görüştüğüne, İstanbul'daki sanat camiasına entegre olmakta güçlük çektiklerine dikkat çekti.

شقق - مزارع - أراضي

البسة حريم
السلطان

بيجامات

TAVAN KAPLAMA
CAM RÜZGARLIĞI - OTO KILIF - PAS
تصاريح الإقامة والعمل
للقضايا جنسية أجنبية
رزى . اص الا

المهنية
تسجيل الصوت
استوديو

İstanbul hızla yükselip betonlaşırken demografik olarak da çeşitleniyor. İstanbul'a gelen Suriye'liler sınıfsal durumlarına göre farklı semtlere dağılmış durumda, Bilal Alirıza'nın deyimiyle, İstanbul'da da Suriye'dekine benzer şekilde merkez ya da periferiyi kullanıyorlar. Periferide yaşayanlar Beylüksüzü gibi uzak semtleri, zenginler Nişantaşı'nı, alt-orta sınıflar Aksaray, Yusufpaşa, Karagümrük, Vefa civarını, en alt sınıflarsa İkitelli gibi semtleri tercih ediyor. Sanatçılar için de aynı durum geçerli; Mohammed Zaza Taksim'de, Naser Nassan Agha Beylüksüzü'nde yaşıyor örneğin. Anadolu şehirlerinde ise durum farklı, örneğin G.antepe'de sınıfsal olarak ayrılma şansları olmayan Suriyeliler belli mahallelerde toplanmış. Anadolu şehirlerinde İstanbul'a göre daha çok dirençle karşılaşan göçmenler, yerel halkın ve koşulların baskısıyla bir arada kalmak gereği duyuyor.